

نقش شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان در صیانت از اخلاق حرفه‌ای و ارتقاء کیفیت خدمات مهندسی

رضا حکمت‌شعار
کارشناسی عمران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز،
رئیس شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان
استان آذربایجان شرقی

حرفه مهندسی از جمله مشاغلی است که به‌طور مستقیم با ایمنی، سلامت و رفاه عمومی جامعه در ارتباط است.

۱- مقدمه

حرفه مهندسی از جمله مشاغلی است که به‌طور مستقیم با ایمنی، سلامت و رفاه عمومی جامعه در ارتباط است. کوچکترین خطا یا بی‌دقتی در انجام وظایف مهندسی می‌تواند خسارت‌های جبران‌ناپذیری برای جان و مال مردم به‌همراه داشته باشد. از همین رو، نهادهای حرفه‌ای و صنفی برای مهندسان ایجاد شده‌اند تا ضمن ساماندهی فعالیت‌ها، نظارت کافی بر عملکرد آنان صورت گیرد. سازمان نظام‌مهندسی ساختمان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین این نهادها، وظیفه صیانت از کیفیت خدمات مهندسی و ارتقاء جایگاه این حرفه در جامعه را برعهده دارد. در این چهارچوب، شورای انتظامی سازمان به‌عنوان بازوی نظارتی و انضباطی، مسئولیت رسیدگی به تخلفات انتظامی، انضباطی، و حرفه‌ای مهندسان را عهده‌دار است.

۲- مبانی قانونی و جایگاه شورای انتظامی

بر اساس قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان و آئین‌نامه‌های مرتبط، شورای انتظامی از ارکان سازمان نظام‌مهندسی محسوب می‌شود. این شورا نقش «دادگاه صنفی (مرجع شبه قضایی)» را ایفا کرده و ضمن رسیدگی به شکایات و گزارشات، تخلفات و قصور مهندسان، احکام لازم را صادر می‌کند. رأی‌های این شورا می‌تواند شامل تذکر کتبی، اخطار، محرومیت موقت از فعالیت و حتی لغو پروانه اشتغال و لغو عضویت باشد در برخی موارد که موضوع عنوان مجرمانه داشته و یا جرایم غیر قابل‌گذشت باشد، موضوع به دادستانی اعلام می‌شود. در واقع، شورای انتظامی تضمین‌کننده اجرای قانون و حفظ حرمت حرفه مهندسی است.

۳- وظایف و مسئولیت‌ها

مهم‌ترین وظایف شورای انتظامی را می‌توان در چند محور خلاصه کرد:

۱. بررسی تخلفات انتظامی و حرفه‌ای؛ رسیدگی به رفتارهایی که مغایر با قوانین، مقررات ملی و

اصول فنی باشند.

۲. رسیدگی به تخلفات انتظامی؛ مانند قصور در انجام تعهدات، بی‌انضباطی یا رفتارهایی که شأن حرفه مهندسی را خدشه‌دار کند.

۳. حفاظت از حقوق عمومی؛ جلوگیری از بروز خسارت‌های جانی و مالی ناشی از سهل‌انگاری یا سوءاستفاده مهندسان.

۴. ارتقاء کیفیت خدمات مهندسی؛ ایجاد بازدارندگی از طریق اعمال مجازات‌ها و در نتیجه ارتقاء سطح پایبندی به قوانین.

۵. تقویت اعتماد عمومی؛ با برخورد شفاف و منصفانه با تخلفات، اعتماد جامعه به خدمات مهندسی افزایش می‌یابد.

۴- اخلاق حرفه‌ای در مهندسی

اخلاق حرفه‌ای در کنار دانش فنی، رکن اصلی فعالیت مهندسان محسوب می‌شود. در واقع، اصول اخلاقی چهارچوبی هستند که عملکرد حرفه‌ای مهندسان را هدایت می‌کنند. مهم‌ترین این اصول عبارت است از:

۱. امانت‌داری و صداقت در انجام وظایف.
۲. تقدم منافع عمومی بر منافع شخصی.
۳. بی‌طرفی و پرهیز از تضاد و تعارض منافع.
۴. مسئولیت‌پذیری در قبال آثار کار مهندسی.
۵. پایبندی به استانداردها و قوانین ملی.
۶. توسعه دانش و مهارت‌های حرفه‌ای به‌منظور پاسخگویی به نیازهای روز جامعه.

۵- ارتباط شورای انتظامی و اخلاق حرفه‌ای

می‌توان گفت که شورای انتظامی در عمل نقش ناظر و ضامن اجرای اخلاق حرفه‌ای را ایفا کند. اگرچه بسیاری از اصول اخلاقی در قالب قانون یا آئین‌نامه الزام‌آور نیستند، اما وجود شورای انتظامی باعث می‌شود که مهندسان انگیزه بیشتری برای رعایت آن‌ها داشته باشند. به بیان دیگر، اخلاق حرفه‌ای روح حاکم بر فعالیت مهندسی است و شوری انتظامی ابزار نظارتی و انتظامی برای صیانت از این روحیه.

۶- چالش‌ها و موانع

با وجود اهمیت شورای انتظامی، این نهاد با چالش‌هایی نیز مواجه است:

۱. تعدد و پیچیدگی پرونده‌ها و طولانی شدن روند رسیدگی.
۲. عدم آگاهی کافی برخی مهندسان از حقوق و تکالیف قانونی خود.
۳. کمبود منابع و ابزارهای نظارتی برای بررسی دقیق‌تر عملکرد مهندسان.
۴. لزوم به‌روزرسانی مقررات در برابر تغییرات سریع فناوری و نیازهای روز صنعت ساختمان.

۷- راهکارها و پیشنهادها

برای ارتقاء جایگاه شورای انتظامی و تقویت اخلاق حرفه‌ای، می‌توان راهکارهای زیر را پیشنهاد کرد:

۱. آموزش مستمر مهندسان در زمینه قوانین و اصول اخلاقی.
۲. شفاف‌سازی فرآیند رسیدگی به تخلفات و انتشار نتایج به‌صورت کلی برای افزایش بازدارندگی.
۳. تقویت همکاری با دستگاه‌های نظارتی مانند شهرداری‌ها و وزارت راه و شهرسازی.
۴. بازنگری و به‌روزرسانی آئین‌نامه‌ها متناسب با تحولات روز مهندسی.
۵. ترویج فرهنگ خودکنترلی اخلاقی در بین مهندسان از طریق کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی.

۸- جمع‌بندی

شورای انتظامی سازمان نظام‌مهندسی ساختمان، به‌عنوان مرجع رسیدگی به تخلفات انتظامی، انضباطی و حرفه‌ای، نقش بی‌بدیلی در صیانت از کیفیت خدمات مهندسی و ارتقاء اعتبار این حرفه دارد. این شورا نه تنها ابزار اجرایی برای برخورد با متخلفان است، بلکه نمادی از تعهد جامعه مهندسی به رعایت اصول اخلاقی حرفه‌ای ضامن سلامت و پیشرفت حرفه مهندسی است. بدین ترتیب، تعامل سازنده میان «شورای انتظامی» و «اخلاق حرفه‌ای» می‌تواند به ارتقاء سطح اعتماد عمومی، افزایش کیفیت خدمات و توسعه پایدار در کشور منجر گردد.